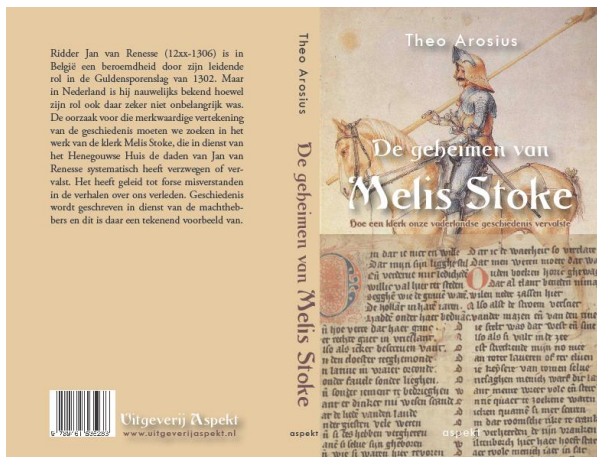

Mijn weekblad

Redacteur Ton Oosterhuis

Een historicus wordt vaak geplaagd door vermoedens die hij niet kan bewijzen, maar die raadsels zouden oplossen. Deze week in *Mijn weekblad* een voorbeeld van zo'n vermoeden.

Wie was de moeder van Jan van Renesse?

Deze maand verscheen mijn studie *De geheimen van Melis Stoke* bij uitgeverij Aspekt. Het geeft veel bijzonderheden over het leven van Jan van Renesse, de held van de guldenensporenslag. Maar het laat ook sommige raadsels onopgelost, omdat de harde bewijzen ontbreken. Daar is bijvoorbeeld de vraag waarom de Engelse koning zijn dochter en schoonzoon (het jonge graafje Jan I van Holland) toevertrouwde aan de zorgen van Jan van Renesse. Het wordt ons als een feit overgeleverd, maar zonder enige verklaring.

Ik vond een mogelijke verklaring in de afkomst van zijn moeder. De edelen van Holland en Zeeland trouwen meestal met een adellijke

dame.. Er werd op grote schaal onderling getrouwd. Maar het schijnt dat de vader van Jan van Renesse zich aan die gewoonte heeft onttrokken. Hij trouwde omstreeks 1265 met Margaretha Scarpord, dochter van Hugo Scarpord. Deze naam die ook wel als Scerpords wordt geschreven, rijst als een fantoom voor ons op. Wie of wat was Scarpord? Het is geen plaatsnaam en ook niet de naam van een kasteel of een heerlijkheid, althans niet in Zeeland. Men vindt alleen in de rekeningen van Boudijn Jansz voor Zeeland-bewester-Schelde anno 1344 namen als Huge en Jacob Heine Scarpordss. en Jacob Heineman Scarpordss. Blijkbaar woonden er familieleden met die naam bij Haamstede en Burgh. Het ontbreken van het woordje 'van' duidt erop dat de naam geen verwijzing naar een heerlijkheid of een kasteel bevatte. Wellicht trouwde Jan van Renesse met een boerendochter uit de omgeving en was dit een van die zeldzame huwelijken uit liefde in de middeleeuwen. Een andere theorie is dat zijn vrouw van elders kwam. Misschien uit de Engelse havenplaats Scarborough en heeft men borough = burg vertaald met pord = poort? Dan zou Jan zijn bruid in Engeland hebben gevonden en zouden er familieleden zijn meegereisd die op Schouwen zijn blijven wonen. Niet onmogelijk, want er waren ongetwijfeld ook toen al contacten overzee, met name vanuit Zeeland. De Zeeuwse zeeschuimers waren nogal berucht in Engeland. De moeder van onze hoofdperson was wellicht geen edelvrouw, maar zij moet wel een vrije vrouw zijn geweest, want met een onvrije vrouw had Jan van Renesse niet kunnen trouwen. Dan zouden zijn zonen ook onvrij zijn geweest. Hoe dan ook, als zijn moeder een Engelse was, kan dat de voorkeur van de Engelse koning voor deze Zeeuwse edelman verklaren. Tja, een onbewezen vermoeden dus.